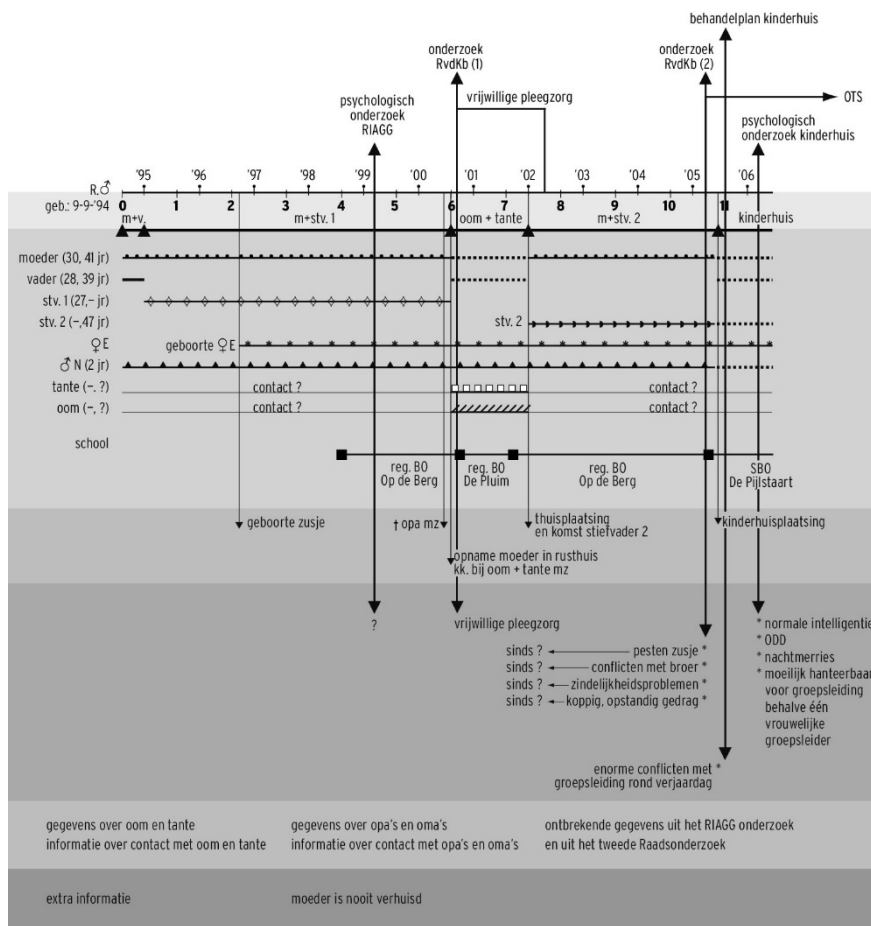

Grafische dossieranalyse.

Robin

Robin is een jongen van 11 jaar en 10 maanden oud. Hij is aangemeld voor psychologisch onderzoek. Hij woont met zijn zusje in een kinderkuis. Zijn broer N. woont in een pleeggezin. Aanleiding voor de vraag om psychologisch onderzoek is het feit dat Robin vaak niet te hanteren is voor de groepsleiding. Hij accepteert geen gezag. Er zijn zorgen over zijn explosieve gedrag bij zijn verjaardag. De diagnose ODD (Oppositional Defiant Disorder) is gesteld vanwege zijn verzet tegen de autoriteit van de groepsleiding, behalve één vrouwelijk lid van de groepsleiding. Men weet niet goed wat de reden is voor zijn gedrag, hij kan bij perioden ook heel prettig in de omgang zijn. De groepsleiders zijn echter aan het eind van hun Latijn gekomen. Ze vragen advies via een nieuw psychologisch onderzoek. Er is daarnaast onduidelijkheid over de intelligentie van Robin en over welk onderwijs geschikt zou zijn voor hem als hij weer terug zou gaan naar zijn moeder. Verder zijn er zorgen over zijn relatie met zijn zusje, die niet zo positief is en vraagt het kinderkuis zich af of beide kinderen in verschillende groepen geplaatst zouden moeten worden.

We herhalen de gda van Robin om de methodiek van vragen/hypothesen/synthese/interpretatie toe te passen, zie afbeelding 23.

Afbeelding 23: *Gda van Robin, herhaling afbeelding 14: totaalbeeld.*

4.2.1 Vragen

Bij de gda van Robin staan een aantal gegevens benoemd die ontbreken. De gegevens over oom en tante en over het contact met hen, over het contact met grootouders van moederszijde, maar ook over contact met grootouders van vaderszijde. De rapportage van de GGZ-instelling wanneer Robin 4 jaar is, ontbreekt. Dit is belangrijk omdat er blijkbaar zorgen waren over Robin voordat de instabiele situatie ontstond in het gezin waardoor de moeder een periode in een rusthuis en later in een psychiatrische inrichting verbleef. Dit zijn onderzoeksgegevens die opgevraagd zouden moeten worden.

In de rapportage van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdKb 2) naar aanleiding waarvan Robin in het kindertehuis geplaatst wordt, is onduidelijk vanaf welk moment een aantal problemen zijn ontstaan. Bijvoorbeeld wanneer het pesten van zijn zusje door Robin begon. Het voordeel van de gda is dat alles precies ingevuld moet worden en dus wordt het zichtbaar als dit ontbreekt. De informatie over sinds wanneer bepaald gedrag ontstond, is belangrijk voor bepaalde onderwerpen. Bijvoorbeeld voor de vraag of Robin en zijn zusje in verschillende groepen moeten worden geplaatst, in verband met het pesten van het zusje door Robin.

Voorbeelden van vragen:

Is de vader van zusje E. stiefvader 1?

Heeft zusje E. contact met haar vader?

Heeft broer N. dezelfde vader als Robin?

Heeft broer N. contact met zijn vader?

Hoe is het contact tussen stiefvader 2 en Robin?

Deze vragen hebben als achtergrond de relatie tussen Robin en vaderfiguren vergelijken met zijn broer en zus.

Dit soort vragen zijn noodzakelijk om een inschatting te kunnen maken van wat Robin voor idee heeft van een vader en wat zijn positie is met betrekking tot een vaderfiguur vergeleken met zijn zusje en broer.

Vaderfiguren spelen een belangrijke rol in het leven van de moeder lijkt het. Ook daar kunnen vragen gesteld worden:

Hoe was de relatie tussen de moeder en haar vader?

Is haar opa daadwerkelijk de vader van moeder?

Waarom heeft moeder eerst jongere partners en dan een oudere?

De schoollijn roept vragen op.

Heeft het GGZ-onderzoek te maken met problemen van Robin op school?

Hoe zijn de schoolresultaten van Robin over de jaren heen?

Waarom zijn er twijfels over zijn intelligentie en over het geschikte schooltype?

Hoe beleeft Robin zijn huidige school?

Maar ook op zichzelf staande vragen kunnen gesteld worden:

Waarom werd Robin zo boos op zijn verjaardag?

Waarom zijn de drie kinderen voor de tweede maal uit huis geplaatst?

Was de zindelijkheid van Robin primair of secundair?

Waarom pest Robin zijn zusje?

Waar gaan zijn nachtmerries over?

Hoe ervaart Robin de groepsleiding?

Deze vragen zijn niet uitputtend, maar voldoende om hypothesen te gaan vormen.

4.2.2 Hypothesen

Vragen komen voort uit achterliggende, vaak onbewuste ideeën. Door de vragen zelf te onderzoeken of een collega te helpen de achtergrond van vragen te onderzoeken, kan men bewust worden van de onderliggende hypothese, waardoor deze geformuleerd kan worden en getoetst. Soms is een antwoord noodzakelijk voordat men verder kan, soms is de bewustwording van de achtergrond van de vraag al belangrijk. Vaak is het bekijken van de gegevens van de gda voldoende om een inzicht te krijgen en een hypothese te stellen.

De antwoorden op de vragen rond de vaderfiguren van de kinderen (stiefvader 1 is de vader van zusje E.; zusje E. heeft contact met haar vader; broer N. heeft een andere vader; het contact tussen stiefvader 2 en Robin is slecht) leiden tot de volgende hypothese:

Robin heeft zich achtergesteld gevoeld door zijn eerste stiefvader toen zijn zusje geboren werd.

Door de hypothese te formuleren komen nieuwe vragen aan bod die de hypothese kunnen toetsen:

Hoe was de relatie tussen stiefvader 1 en Robin?

Veranderde de relatie tussen Robin en stiefvader 1 toen zijn zusje werd geboren?

Als resultaat van de antwoorden op deze vragen werd het volgende inzicht verkregen:

Robin beschouwde stiefvader 1 als zijn papa en had een goede relatie met hem. Toen zijn zusje geboren werd, veranderde de houding van stiefvader 2 merkbaar, omdat hij meer aandacht besteedde aan zijn echte dochter en hij zijn stiefzoon verwaarloosde.

Dit werpt licht op de relatie tussen Robin en zijn zusje:

Robin was extreem jaloers op zijn zusje, meer dan de gebruikelijke problemen wanneer je als tweejarige in aandacht moet inboeten voor de nieuwkomer.

Er spelen drie vaders een rol in de afkomst van de drie kinderen. Zijn zus gaat wel eens op bezoek bij haar vader, stiefvader 1, maar Robin is dan niet welkom omdat hij vroeger lelijk deed naar stiefvader 1.

Een nieuwe vraag ontstaat:

Hoe is het contact tussen Robin en zijn biologische vader?

Het antwoord is dat Robins eigen biologische vader hem wel een enkele keer belt, maar dat is omdat de groepsleiding hem dat gevraagd heeft. Robin betwijfelt of hij anders zou bellen. 'Hij komt toch ook niet op bezoek!', zegt Robin kwaad.

Opnieuw een bijdrage aan de kennis over Robins psychologische waarheid, die tot een hypothese kan leiden:

Robin voelt zich een 'loser'. Hij is de enige die geen bezoek heeft van een 'vader'.

Robin blijkt zichzelf een loser te vinden, hij gebruikt het woord zelf. Hij vertelt in bed vaak te huilen dat hij geen vader heeft.

In de gda van Robin wordt zichtbaar dat de vaderfiguren elkaar afwisselen en dat de moeder psychisch in de problemen komt na het overlijden van haar vader. De moeder gaat na het overlijden van haar eigen vader leven met een man die ouder is dan zij. Haar eerste en tweede partners waren jonger dan zij. De vraag is wat haar vader voor haar betekent. Na het

overlijden van de vader is het gezin instabiel en zijn er grote veranderingen. De vraag is echter of dit daadwerkelijk ook samenhangt met het overlijden van de vader van de moeder. Dit kan leiden tot de volgende hypothese:

De moeder stort psychisch in door het overlijden van haar vader.

Nadere toetsing van de hypothesen levert de informatie op dat het psychisch instorten inderdaad naar aanleiding van het overlijden van haar vader plaatsvindt, maar niet vanwege de positieve relatie die zij met haar vader had, maar een negatieve. Het is niet bekend geworden wat het grote probleem was in de relatie met haar vader, maar er is een vermoeden van seksueel misbruik door haar vader.

De vragen rond de schoolloopbaan van Robin leveren een aantal duidelijke gegevens op. Het onderzoek van de GGZ-instelling was gevraagd omdat Robin niet mee kon komen in groep 1. Hij huilde en wilde geen 'werkjes' doen. Hij kon niet tegen de drukte van de klas. Gedurende de reguliere basisscholen waar hij op zit, zijn de schoolresultaten wisselend. Daarom gaat hij steeds met zijn hakken over de sloot naar een volgende klas. Aan de ene kant lijkt hij intelligent te zijn, aan de andere kant is hij erg kinderlijk. De SBO (Speciaal Basis Onderwijs) van het kindertehuis waar alle kinderen van het tehuis op zitten laat een andere Robin zien. Hij presteert goed en voelt zich erg prettig op school. De school geeft aan dat Robin tot zijn recht komt in een kleine groep waar bij hem aangesloten wordt.

Als hypothese kan gesteld worden:

Robin is een jongen die zowel de intellectuele uitdaging aangereikt moet krijgen als gestimuleerd moet worden om zich sociaal verder te ontwikkelen. Dit kan beter in een kleine groep.

Een andere vraag betreft Robins gedrag tijdens zijn elfde verjaardag. De gda bevestigend, blijkt dat de periode rond zijn verjaardag voor Robin woelig is: rond zijn zesde verjaardag vonden de genoemde ingrijpende gebeurtenissen plaats (niet lang voor zijn verjaardag het overlijden opa; moeder weg; plaatsing bij oom en tante als pleeggezin) en vlak voor zijn elfde jaar werd hij in een kindertehuis geplaatst. In het kindertehuis wordt zijn moeilijke gedrag bij zijn elfde verjaardag geïnterpreteerd als een gevolg van de teleurstelling door het kleine cadeau dat hij kreeg.

Als hypothese kan gesteld worden:

Robin reageert negatief op zijn verjaardag, omdat er eerder in zijn leven moeilijke, ingrijpende, wellicht traumatiserende gebeurtenissen hebben plaatsgevonden rond zijn verjaardag.

Deze hypothese is getoetst door navraag te doen naar zijn gedrag op vorige verjaardagen. Daarbij is gebleken dat de periode rond zijn verjaardag inderdaad voor Robin problematisch is vanaf zijn zevende verjaardag.

Het conflict op Robins verjaardag lijkt dus eerder een traumatische achtergrond te hebben; de problemen waarin hij terecht is gekomen rond zijn zesde verjaardag.

Al hypothese kan gesteld worden:

De gebeurtenissen rond zijn zesde verjaardag waren voor Robin traumatiserend, waardoor hij ook lichamelijke reacties vertoont als terugval in zindelijkheid.

De zindelijkheid blijkt inderdaad secundair, omdat hij vanaf die leeftijd weer in bed plast terwijl hij daarvoor al ruim tweeënehalf jaar zindelijk was.

4.2.3 Synthese

De hypothesen van de gda van Robin leveren weer nieuwe gegevens op. Rond de vaderfiguur wordt duidelijk dat hij moeizame relaties heeft met zijn biologische vader en zijn twee stiefvaders. Ook dat hij daarin afwijkt van de relaties die zijn broer en zus hebben met vaderfiguren. Zijn moeder heeft opeenvolgende relaties met mannen die eerst jonger zijn dan zij en daarna, stiefvader 2, ouder dan zij. Haar derde relatie (stiefvader 2) is eerder een vaderfiguur dan de vorige twee relaties. Deze verandering in leeftijd van partner vindt plaats na twee gebeurtenissen. De eerste is het overlijden van haar vader en de tweede de opname in een rusthuis en vervolgens in een psychiatrische inrichting. Moeder is psychisch ingestort na het overlijden van haar vader waar zij een negatieve relatie mee had.

De hypothesen, hun toetsing en de nadere informatie kunnen worden samengevoegd tot een synthese:

Robin heeft moeite met vaderfiguren, zijn moeder heeft problemen met mannen en Robin is een mannelijk kind.

De volgende hypothese kan vanuit de synthese gesteld worden:

Robin heeft slechte ervaringen met vaderfiguren en heeft van daaruit conflicten over de autoriteit van de groepsleiding.

Deze hypothese gaat ervan uit dat de problematiek rond de autoriteitsconflicten niet te maken hebben met aanleg, maar met omgevingsfactoren. Dit wordt ondersteund door een aantal feiten, onder andere dat na de geboorte van zijn zusje het gedrag van stiefvader 1 negatief veranderde naar Robin. Daarvoor was de relatie zeer goed tussen Robin en zijn stiefvader 1 (zie ook vraag 1, *Is er sprake van een moment waarop het problematische gedrag een aanvang nam?*, hoofdstuk 2, overzicht 2).

De antwoorden op de vragen 2 (*In welke situaties vindt het gedrag plaats?*) en 3 (*In welke situaties vindt het gedrag niet plaats?*) van overzicht 2 kunnen behulpzaam zijn om de hypothese te onderbouwen. Robin blijkt autoriteitsconflicten vooral te hebben met mannen uit de groepsleiding. De vrouwelijke groepsleiding is minder een probleem. Degene met wie Robin de beste relatie heeft is een vrouw uit de groepsleiding. Ook zijn relatie met zijn moeder is goed. De diagnose ODD als zodanig maakt niet duidelijk of aanleg, rijping of omgeving de belangrijke factor is voor het opstandige gedrag. Het maakt niet duidelijk of het verzet vanuit Robin tegen iedereen is of door bepaalde situaties of mensen opgeroepen wordt. In dit geval is de beschrijvende hypothese meer helpend om de psychologische waarheid van Robin te leren kennen en de weg te vinden naar een oplossing.

4.2.4 Interpretatie

Bij Robin heeft de opeenhoping van moeilijke gebeurtenissen rond het zesde jaar gevolgen voor zijn ontwikkeling. De ervaringen bij elkaar resulteren in een terugval in zindelijkheid. Deze terugval is een aanwijzing voor een mogelijk probleem in de rijping, omdat de zindelijkheid onvoldoende was geautomatiseerd. Op psychisch niveau lijkt de situatie rond 6 jaar traumatiserend. Zijn zelfbeeld wordt aangetast. Mogelijk is zijn sekse-identiteit, man te zijn, aangetast. De relatie met zijn moeder lijkt de gebeurtenissen goed te hebben doorstaan. Robin heeft last van autoriteitsconflicten met mannelijke zorgfiguren. Hij is jaloers op zijn zusje die hij pest. Robin heeft last van nachtmerries. Hij voelt zich een 'loser'. Het schoolverloop laat een jongen zien die cognitief sterk is, maar sociaal nog jong. Een kleine groep waarin bij Robins mogelijkheden aangesloten wordt, lijkt goed te werken. Zijn resultaten zijn nog nooit zo goed geweest en hij voelt zich prettig op school. Dit lijkt meer door aanleg gestuurd dan door omgeving. Daarom is het belangrijk om de oplossing die per ongeluk ontstond omdat Robin in een kinderkuis terecht kwam, voort te zetten.

Hoewel er nog meer dingen te noemen zijn, kan in de hulpverlening aangesloten worden bij de belangrijke lijnen die uit de analyse komen.

Afhankelijk van het gesprek met in eerste instantie Robin, en verder de mensen om hem heen kunnen deze voorstellen besproken worden om hem verder te helpen.

1: Een mannelijk persoon, mogelijk een oom of een ander familielid of een nieuwe persoon inschakelen om leuke dingen mee te ondernemen. Waardoor hij zijn sekse-identiteit mogelijk kan herstellen.

2: Een club/sport waar hij het gevoel kan krijgen ergens bij te horen. Daarbij moet rekening gehouden worden met zijn nog kinderlijke momenten.

3: De school waar hij op zit, doet hem goed. Wanneer hij weer teruggaat naar zijn moeder thuis, niet vanzelfsprekend terugplaatsen op zijn oude school. Er moet een school met dezelfde kenmerken als de SBO waar hij in het kindertehuis op zit gevonden worden, of Robin krijgt op een reguliere school meer mogelijkheden die bij hem passen, vooral de kleine groep en aansluiten bij zijn disharmonische mentale leeftijden.

4: Spel/gesprekstherapie van een vrouwelijke therapeut. Aandachtpunten zijn: zelfbeeld, trauma, sekse-identiteit, autoriteitsconflicten. De therapie zou een 'levensloop' karakter moeten hebben, waarbij niet alleen een onderdeel van de problematiek behandeld wordt, maar de problematiek als geheel.

5: Begeleiding van de groepsleiding om de autoriteitsconflicten te verminderen.

6: Systemische hulp naar onder andere de problematiek van Robin met stiefvader 1 en zijn zusje.

Echter:

Aan de hand van de gda kan Robin met zijn 11 jaar inzicht krijgen in de complexiteit van zijn geschiedenis. Deze complexiteit te zien kan al helpend zijn. Hem deze levensgeschiedenis te helpen begrijpen, kan al voldoende zijn om punt 3, 4 en 5 in hulpverlening overbodig te maken. Dat is vaak het gevolg van met kinderen aan hun gda werken. Gedragsproblemen veroorzaakt door hun geschiedenis verdwijnen dan meestal. Aanleg en rijping blijven bestaan, maar zijn het hoofd te bieden (zie punt 2) als de geschiedenis verwerkt is. Robin en zijn zusje kunnen dan in dezelfde groep blijven, wat voor hen belangrijk is; zijn zusje is de enige waar Robin altijd mee samengeleefd heeft sinds haar geboorte.